

Üniter Patent Sistemi

Avrupa'da bölgesel patent koruması için yapılan Avrupa Patenti (EP) başvuruları ve akabinde gerçekleştirilen Avrupa Patenti kanalıyla ülke geçerliliklerine ek olarak yeni bir sistem yürürlüğe girmek üzere. Kuruluşu, 2012'de imzalanan ve 20.01.2013 yılında yürürlüğe giren 1257/2012 ve 1260/2012 sayılı Avrupa Birliği Tüzüklerine dayanan Üniter Patent Sistemi (UP), sıkı bir şekilde bağlı olduğu Üniter Patent Mahkemesi Anlaşması'nın (UPCA) da yürürlüğe girmesiyle birlikte pratikte uygulanabilecektir. Yazımızda Avrupa'da patent koruması ile ilgili yeni bir dönemin başlangıcı olacak Üniter Patent Sistemi ile geçiş süreci önlemlerine ilişkin bilgi vermeyi ve süreçte yaşanması beklenenler ile dikkat edilmesi gerekenleri mevcut bilgiler ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktayız.

Üniter Patent Mahkemesi Anlaşması, hükümetler arası bir anlaşma olarak Şubat 2013'te İspanya, Polonya ve Hırvatistan dışındaki 25 Avrupa Birliği üyesi ülke tarafından imzalanmıştır. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılmasıyla bu sayı 24'e düşmüştür. Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için 13 ülkenin onayı ve 2012 yılında en yüksek sayıda Avrupa Patentine sahip 3 ülkenin yani; Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık'ın onay süreçlerini tamamlamış olması şartı vardı. Brexit nedeniyle UPCA'da bazı değişiklikler yapılarak Birleşik Krallık'ın taraf olmasına gerek kalmadan Birleşik Krallık yerine İtalya'nın onayının kabul edilmesi karara bağlanmıştır. Sürecin tamamlanması için Üniter Patent Mahkemesi (UPC) iç süreçlerinin hazır olması ve Almanya'nın nihai onayını sunması beklenmektedir. Şu anda UPC yargıçlarının atanmasıyla, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli son şart olan Almanya'nın nihai onayını sunması ile ilgili tarih belirlenmiş durumdadır. Almanya'nın yakın zamanda nihai onayını sunması beklenmektedir. Bunun ardından UPC nezdinde 01.03.2023 itibarıyla gündeğümü sürecinin başlayacağı ve 01.06.2023 itibarıyla da UPC'nin yürürlüğe girerek ilk dava taleplerini kabul etmeye başlayacağı yol haritası olarak belirlenmiş durumdadır.

Mevcut durumda onay süreçlerini tamamlayıp uygulamaya dahil olan 17 ülke şunlardır: Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İtalya, İsveç, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Portekiz ve Slovenya.

Onay süreçlerini tamamlayarak uygulamaya dahil olmaları beklenen ülkeler ise Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Çekya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, Romanya ve Slovakya'dır.

Üniter Patent Sistemi

Üniter Patent'in amacına bakacak olursak, tek bir talep ile (şimdilik yukarıda belirtilen 17 ülkede) sisteme dahil tüm ülkelerde koruma, hak sahipleri için daha az maliyetli bir sistem, UPC kanalıyla hukuki kesinlik ve yeknesaklık sağlanarak ülkeler bazında çelişkili kararların ortadan kaldırılması sayesinde daha güvenilir bir sistem oluşturma ve Avrupa ekonomisinin güçlendirilmesinin hedeflendiği söylenebilir. Avrupa ülkelerinde ayrı ayrı takip yerine sisteme üye tüm ülkelerde tek bir prosedür, tek bir para birimi ve tek bir son süre takibi ile pratik bir sistem ön görülmektedir.

Başvuru Süreci Nasıl Olacak ve Mevcut Sistemden Farkları Nelerdir?

Mevcut uygulamada Avrupa Patenti başvurusu yapıp Avrupa Patenti'nin kabul yayım tarihinden itibaren 3 ay içinde seçilen ülkelerde geçerlilik işlemlerinin ülkelerin prosedürlerine göre tamamlanması gerekmektedir. Yani Avrupa Patent Ofisi'ne (EPO) başvuru yapılmakta, ardından EPO tarafından gerçekleştirilen araştırma/inceleme sonrası belge kararı alınmaktadır. Belge kabulünün yayımlanmasıyla tercih edilen ülkelerde vekil atama, çeviri, evrak tamamlama gibi prosedürlerle ve ülkesine göre bu süreçte ayrıca oluşan ücretlerle seçilen ülkelerde geçerlilik işlemi tamamlanmaktadır. Ardından geçerlilik yapılan her ülkede süreç ayrı ayrı yürütülmektedir. Yıllık ücretler geçerlilik yapılan ülkelerde genellikle o ülkelerdeki vekiller aracılığıyla ayrı ayrı ödenmektedir. Yasal süreçler ve dava prosedürleri de her ülke için o ülke kanunlarına göre ayrı ayrı yürütülmektedir. Bir ülkede alınan karar, diğer bir ülkedeki patent korumasını etkilememektedir.

Üniter Patent Sistemi'nde de yine başvuru süreci tamamlanmış, belge almış bir Avrupa Patenti bulunması gerekmektedir. Süreç, Avrupa Patenti belgesi aldıktan sonra farklılaşmaktadır. Üniter etki talep edilebilmesi için belirttiğimiz gibi önce klasik Avrupa Patenti başvurusu yapılması gerekmektedir. Ardından araştırma ve inceleme süreçleri yine EPO tarafından aynı standartlarda gerçekleştirilir. Belge verilmesi aşamasına kadar süreç, klasik EP başvurusu ile aynıdır. Belge verilmesine ilişkin kabul kararının Avrupa Patent Bülteni'nde yayımından itibaren 1 ay içinde ise üniter etki için EPO'ya bu talebin iletilmesi gerekecektir. Üniter etki, diğer bir ifade ile üniter patent talebi için resmi ücret bulunmamaktadır.

Üniter etkili patent talebi için çeviri konusuna da değinmek gerek. Üniter etki talebi için verilen 1 aylık süre içinde tarifnamenin, başvuru sürecinde kullanılan prosedür dili dışındaki bir dile çevirisinin de sunulması gerekecektir. Bu işlem, 6 yıl olarak belirlenen geçici bir süre için geçerli olacaktır. İletilen bu çevirinin hukuki bir geçerliliği olmayacak, çeviri sadece bilgi amaçlı sunulacaktır.

Çeviri iletiminde dikkat edilmesi ve uyulması gereken 2 husus bulunmaktadır:

- 1- Prosedür dili Almanca veya Fransızca ise tarifnamenin İngilizceye çevirisinin iletilmesi gerekecektir.
- 2- Prosedür dili İngilizce ise tarifnamenin AB üyesi ülke dillerinden herhangi birine çevirisinin iletilmesi gerekecektir.

Çeviri işlemleri ile ilgili belirlenen 6 yıllık geçiş süresinin (12 yıla kadar uzatılabilir) sonrasında ise üniter etki talebi için ek bir çeviri sunulmayacaktır. Geçiş süreci tamamlandıktan sonra da çeviri konusunda sistemin asıl maliyet avantajından faydalanılmaya başlanacaktır.

Anlaşmayı 24 ülkenin imzaladığını; ancak yürürlüğe girdiğinde henüz bu ülkelerin tamamında koruma sağlanamayacağını belirtmek gerekir. Sistem yürürlüğe girdiğinde yapılacak bir üniter etki talebinde üniter etki, yukarıda listelenmiş olan ve onay süreçleri tamamlanmış 17 ülkede geçerli olacaktır. Yani 01.06.2023 itibarıyla yapılacak üniter etki talepleri için 20 yıllık koruma süresinin sonuna kadar bu 17 ülkede koruma söz konusu olacaktır. Üniter etkinin sicile kaydedilmesinden sonraki bir tarihte bir veya birden fazla ülkenin daha onay süreçlerini tamamlaması durumunda üniter etki, o ülkeye/ülkelere genişlemeyecektir. Bu durum, onay sürecini tamamlayan ülkeler oldukça (ülke sayısı 17'den 24'e doğru arttıkça) üniter etkili Avrupa Patentleri'nde koruma sağlanan ülkeler açısından farklı jenerasyonlar oluşmasına sebep olacaktır.

Üniter etki talebinden sonra UPC, kısa bir sürede talebi değerlendirecek, mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini kontrol ederek şekli kontrolünü tamamlayacak ve talebin kabulüne, eksiklik varsa giderilmesine veya talebin reddine ilişkin bir bildirim ile dönüş sağlayacaktır.

Sürecin devamında ise koruma süresi boyunca ödenen yıllık ücretlerden bahsetmek gerekir. Avrupa Patenti başvuruları için vade tarihi, kabul yayım tarihinden önce ise yıllık ücret ödemesi EPO'ya yapılmaktadır. Vade tarihi, kabul yayım tarihi ile aynı gün ise ya da kabul yayım tarihinden sonra ise mevcut sistemde korumanın devam etmesi için geçerlilik yapılan ülkelerde ayrı ayrı ve ülkelerce belirlenen tutarlara göre yıllık ücret ödemeleri devam etmektedir.

Üniter Patent Sistemi'nde ise üniter etkinin geçerli olduğu tüm ülkeler için EPO'ya tek bir ücret ödenecektir. Üniter Patent için yıllık ücret miktarları 2015 yılında en çok geçerlilik yapılan 4 ülkenin yıllık ücretleri ortalaması baz alınarak belirlenmiştir. Yıllık ücret tutarlarına aşağıdaki uzantıdan ulaşılabilir:

<https://www.epo.org/applying/european/unitary/unitary-patent/cost.html>

Yıllık ücretler gibi başvurular ile ilgili sicil kayıt işlemlerinin de (lisans, devir, vs.) ülkelerde ayrı ayrı yapılması yerine, EPO kanalıyla tek seferde yapılacağını belirtmek gerekir. Ayrıca Üniter Patent Sistemi ile birlikte mevcut Avrupa Patenti başvurularının bilgilerinin yayımlandığı EPO sayfasından farklı olarak yeni bir kayıt sistemi kullanılacak olup bu yeni sayfada lisans, devir gibi konularda da bilgiler yer alacak ve üçüncü kişilerce ulaşılabilir olacaktır.

GEÇİŞ ÖNLEMLERİ

Yeni bir sistem yürürlüğe girmek üzere olduğu için oluşabilecek sıkıntılara karşı EPO, hak sahipleri için iki adet geçiş önlemi seçeneği sunmuştur. Geçiş önlemleri yalnızca EPC Madde 71(3) kapsamında -intention to grant- bildirim gönderilen Avrupa Patenti başvuruları için tercih edilebilir olacaktır.

Geçiş önlemlerinden bahsetmeden önce gündeğümü süreci ifadesini ve en güncel gelişmeleri açıklamak isteriz. Almanya'nın nihai onayını sunması akabinde UPC'nin hayata geçmesi için 3 aylık bir geçiş süreci başlayacaktır. Bu geçiş sürecine "gündeğümü süreci (sunrise period)" denilmektedir. Gündeğümü süreci, UPC'nin 05.12.2022 ve EPO'nun 06.12.2022 tarihli duyurularına kadar geçiş tedbirleri ile doğrudan ilişkiliydi. Gündeğümü süreci hem geçiş önlemleri için hem de UPC'nin yargı yetkisinden çıkma (opt out) talebi için başlangıç olacaktı. UPC'nin 05.12.2022 tarihli duyurusu ile gündeğümü sürecinin, dolayısı ile Anlaşmanın (UPCA) ve Üniter Patent Sistemi'nin (UPP) yürürlüğe girmesinin 2 ay süre ile ertelendiği duyurulmuştur. Buna göre gündeğümü süreci 01.03.2023'te başlayacak, UPCA ise 01.06.2023'te yürürlüğe girecektir. Bu duyuruyla, gündeğümü süreci 01.03.2023'te başlayacağından hem geçiş önlemleri taleplerinin hem de opt out taleplerinin 01.03.2023 itibariyle gerçekleştirilebileceği düşünülebilir. Ancak bu yanlış anlaşılmayı ortadan kaldırmak üzere EPO, 06.12.2022 tarihinde geçiş önlemleri (transitional measures) için taleplerin 01.01.2023 itibariyle alınmaya başlayacağını, bu hususta bir değişikliğin söz konusu olmadığını duyurmuştur. Bu duyuruyla üniter etki erken talepleri ile belge kararının ertelenmesi taleplerinin 01.01.2023 itibariyle gerçekleştirilebileceği anlaşılmıştır ve gündeğümü sürecinin geçiş tedbirleri ile olan ilişkisi (tetikleyici olma özelliği) kesilmiştir.

Geçiş önlemlerinden ilki, kriterleri uygun olan (EPC Madde 71(3) kapsamında -intention to grant-bildirim gönderilen Avrupa Patenti başvuruları için Üniter Patent Sistemini tercih etmek istediğinden emin olan hak sahipleri için sunulmuştur. Hak sahiplerine sistem hayata geçmeden önce, geçiş önlemlerinin uygulanmaya başlamasından UPC ve UP'nin yürürlüğe gireceği tarihe kadar üniter etki talebinde bulunma imkanı sunar.

Yani 01.01.2023 itibariyle UPC'nin ve UP'nin yürürlüğe gireceği 01.06.2023 tarihine kadar Avrupa Patenti başvurunuz için EPC Madde 71(3) kapsamında intention to grant bildirimi alınır ve Avrupa Patentinizin kabulü yayımlandığında üniter etki talebinde bulunmak istediğinizden eminseniz EPO nezdinde üniter etki talebinde bulunulabilir. Böylece patentiniz, sistem hayata geçer geçmez Üniter Patent Sistemi'ne kaydolmuş olacaktır. Patentinizin Üniter Patent Sistemi'ne kaydolmuş olması, kabul yayımı gerçekleştiğinde sisteme dahil olmayan ülkelerde kabul yayım tarihinden itibaren 3 ay içinde klasik Avrupa Patenti kanalı ile geçerlilik işlemi yapılmasına engel değildir. Üniter Patent Sistemi'ne ek olarak kabul yayım tarihinden itibaren 3 ay içinde, sistemin dışında kalan ülkeler için -örneğin Türkiye'de, İspanya'da, vs- klasik geçerlilik işlemi yapılabilir.

Alınan ikinci önlem ise, kriterleri uygun olan (EPC Madde 71(3) kapsamında -intention to grant-bildirim gönderilen) Avrupa Patenti başvurularında Üniter Patent Sistemi'ni tercih edip etmeme konusunda emin olmayan ve karar vermek için zamana ihtiyaç duyan hak sahipleri için sunulmuştur. Hak sahiplerine sistem hayata geçene kadar Avrupa Patenti kabul yayım kararının (grant/B1) ertelenmesi imkanını sunar. Böylece Avrupa Patenti'nin kabul yayım kararı, Üniter Patent Sistemi hayata geçer geçmez ya da hemen akabinde yayımlanacak ve bu erteleme sayesinde başvuru sahibinin üniter etki talebinde bulunma hakkı tabiri caiz ise saklı tutulmuş olacaktır.

Yani 01.01.2023 itibariyle UPC'nin ve UP'nin yürürlüğe gireceği 01.06.2023 tarihine kadar Avrupa Patenti başvurunuz için EPC Madde 71(3) kapsamında intention to grant bildirimi alınır; ama siz patentiniz için üniter etki talebinde bulunmak isteyip istemediğinizden emin değilseniz EPO nezdinde kabul yayım kararının ertelenmesi talep edilebilir. Sistem hayata geçtiğinde ise üniter etki isteyip istemediğinize karar vermek için kabul yayım tarihinden itibaren 1 ay süreniz olacaktır. Bu 1 aylık sürede ihtiyaç ve stratejiye göre:

- Yalnızca Üniter Patent Sistemi ile mevcutta sisteme dahil olan ve tüm onay süreçleri tamamlanmış 17 adet ülkede koruma sağlanması talep edilebilir.
- Üniter Patent Sistemi ile koruma sağlanması talep edilebilir. Buna ek olarak UPC'ye dahil olmayan ülkelerde koruma için klasik Avrupa Patenti kanalıyla ülke geçerlilikleri ile kabul yayım tarihinden itibaren 3 ay içinde geçerlilik işlemleri yapılabilir.
- Üniter Patent Sistemi tercih edilmeyebilir. UPC'ye dahil olan ya da olmayan ülkelerde koruma için klasik Avrupa Patenti kanalıyla ülke geçerlilikleri ile kabul yayım tarihinden itibaren 3 ay içinde geçerlilik işlemleri yapılabilir.

Üniter Patent Sistemi'nin klasik Avrupa Patenti kanalıyla ülke geçerlilik sistemini iptal etmediğini, her iki sistemin birden kullanılabileceğini bir kez daha vurgulamak isteriz.

Geçiş önlemlerini zaman çizelgesi üzerinde göstermek gerekirse:

EPC Madde 71(3) kapsamında intention to grant bildirimi alınan Avrupa Patenti başvuruları için
01.01.2023 – 01.06.2023 arasında

✓ Erken üniter etki talebinde bulunulabilir

ya da

✓ Avrupa Patenti'nin kabul yayım kararının (grant/B1) ertelenmesi talep edilebilir.

Gündoğumu sürecinin sonunda UPC hayata geçer.

Üniter Patent'in Avantajları ve Dikkat Edilmesi Gerekenler

Üniter etki tercih edilerek Üniter Patent Sistemi'ne üye ülkelerin tamamında, her ülkede ayrı ayrı işlem yapmaya gerek kalmadan, tek taleple koruma sağlanmış olduğunu ve özellikle bahsetmiş olduğumuz geçiş süreçleri tamamlandığında maliyetler ve prosedürler konusunda avantajlardan yararlanılacağı görülüyor. Ancak sistem hem çok yeni olduğundan hem de ön görülemeyen süreç ve sonuçlarla da karşılaşılabilceğinden sistemi her hak sahibi için her açıdan "avantajlı" olarak değerlendirmek bu aşamada mümkün değil. Mevcut durum ve bilgilere göre sistemin beklenen avantajlarını ve dikkat edilmesi gereken durumları da aşağıda derledik:

Üniter Patent seçilmesi halinde elde edilecek avantajlar olarak aşağıdaki maddeler öne çıkıyor:

- 1- Mevcut durumdaki gibi ülkelerde ayrı ayrı koruma veya ayrı geçerlilik prosedürleri yerine tek bir başvuru ve standart bir prosedür ile sisteme üye tüm ülkelerde koruma sağlar.
- 2- Yıllık ücret ödemeleri de tek seferde, tek bir tutar ödenerek gerçekleştirilecektir. (Yine de yıllık ücret tutarına ilişkin avantaj/dezavantaj durumu, seçilecek ülkelere ve ülke sayısına göre değerlendirilmelidir). Ayrıca lisans, devir gibi işlemler için her ülkede ayrı işlem yapmak yerine UP ülkeleri için EPO nezdinde tek işlem yeterli olmaktadır.
- 3- Çeviri işlemleri için şu anda planlanan 6 yıllık geçiş sürecinden sonra çeviri talep edilmeyecektir.
- 4- Koruma istenen her ülkede işlemlerin yürütülebilmesi için yerel vekil atamaya gerek olmayacaktır.
- 5- Hükümsüzlük ve ihlal durumunda her ülkenin mahkemesinde ayrı ayrı dava açılması yerine hukuki süreç UPC nezdinde merkezi olarak yürütülecektir. Ayrıca daha hızlı, basitleştirilmiş bir yargı süreci sağlanması planlanmaktadır.

Üniter Patent sisteminde dikkat edilmesi gereken hususlar ise aşağıdaki gibidir:

- 1- Bazı ülkeler EPC sistemine dahil olsa da UPC'ye dahil değildir. UPC'ye dahil olmayan ülkelerde de koruma talep edilirse klasik sistemde olduğu gibi bu ülkeler için geçerlilik talebi yapılması gerekecektir.
- 2- Korumasına devam edilmesi gerekli görülmeyenler için ülke bazlı vazgeçme, terk etme durumu söz konusu değildir.
- 3- Kabul yayımını beklemeden, en geç belge kararı aşamasında hangi ülkelerde gerçekten korumaya ihtiyaç duyulduğu belirlenerek buna göre karar verilmeli. Üniter etki tercihi için tanınan 1 aylık sürede tarifname çevirisi de sunulacağı için zamanında harekete geçmek önem taşımaktadır.

- 4- Yıllık ücretlerin tek seferde ödenmiş olacağını avantajlar kısmında belirtmiş olsak da Üniter Patent Sistemi'nde ödenecek yıllık ücretlerin en çok geçerlilik talebi yapılan 4 ülkenin 5 yılda oluşan yıllık ücret ödemelerinin ortalaması alınarak belirlendiğini göz önünde bulundurmak gerekir. Örneğin koruma talep edilen ülkeler 2 adet ise bu durumda üniter etki talep edilmesi halinde yıllık ücretlerde daha çok maliyet oluşmuş olacak ve yıllık ücretlerin tek seferde ödeniyor olması avantaj olmaktan çıkıp dezavantaja dönüşmüş olacaktır.
- 5- UPC tarafından verilen kararlar tüm üye ülkeler için (17 ülke) bağlayıcı olacaktır. Olumsuz bir karar verilmesi durumunda bu durum hak sahibi için olumsuz olacaktır.
- 6- UPC tarafından henüz verilmiş bir karar bulunmadığından ve içtihat oluşmadığından yargılama sürecinde öngörülemeyen hususların olabileceği düşünülmektedir. Bu durum ve belirsizlik hak sahipleri için olumsuz bir durum olarak algılanabilmektedir.

Üniter Patent Sistemi'ni tüm olasılıklarıyla çok iyi bir şekilde incelemek ve Avrupa ülkelerinde koruma taleplerini buna göre çok iyi değerlendirmek gerekecektir. Sistemin odak noktası olan UPC ve "opt out" (UPC yetki alanından çıkma) konularının da dikkatle incelenmesi gerekmektedir.

*** Fikri Sermaye Yönetim Danışmanı, Patent ve Marka Vekili, Ankara Patent,**
zehra.enligun@ankarapatent.com

**** Patent Birimi Uzmanı, Patent ve Marka Vekili, Ankara Patent,**
murvet.calik@ankarapatent.com